

a

a "voda"
abs. a (IV/d,1)

a-ba

a-ba "kdo?" (III,28)

ab-ba

ab-ba "otec, starší"
abs. ab-ba-dī₇-dī₇-lá-kul-aba₇;ki-ke₇ "otcové i drobotina (dī₇-dī₇-lá) Kulaby" (III,85)
abs. unken-gar-ra ab-ba-iri-na-ka "svolané shromáždění otců jeho města" (III,9)

abul

abul "brála"
gen. ġiš:ig-abul-la-ka "ve vratech brány" (III,87)
lok.sg. abul-la (III,59,60,88)

a-dar-ĥúb

a-dar-ĥúb jméno nějaké ryby "A-dar-ĥúb"
abs. a-dar-ĥúb (IV/a,9)

a-ga-bi-ta

a-ga-bi-ta "poté"; [a-ga "za (něčím)", viz PSD B:38a; -bi př.z. 3.sg.SP]
abl. a-ga-bi-ta (III,38); [jiný názor zastává Heimpel 1981:242, v poznámce 1: a-ga-bi-ta al-bir-re "oni (mužové Akky) jsou rozptýleni (viděno) zezadu"]
a-ġin₇ "tak, jak"; [srov. v jiných kontextech např. Alster 1971-1972:121]

ak

ak "dělat, učinit"; [čtení ag viz Powell 1982:313-319]
šaġa-a ba-ni-in-aka "učinil jej zajatcem" (III,99); [ba-kon.pr.; -ni- lok. pr.; -n- agens 3.sg.SA; čtení aka je potvrzeno duplikátem eposu o Lugalbandovi, v novoasyrské kopii je psaní /ak-a/: mušen-e nam-me-te-a ba-ni-ak-a viz Wilcke 1969:134, viz též šaġa-a]
šaġa-a la-ba-ni-in-aka "neučinil (by)" (III,81); [la- alomorff negace před kon.pr. -ba-; -ni- lok.pr.; -n- agens 3.sg.SA.; čtení aka viz výše; viz též šaġa-a]
ba-an-ak-eš-ám "učinili vskutku" (III,32); [-n- pron. element; -eš morf 3.pl. tr.kon.ĥ.; čtení ak je méně pravděpodobně spíše spolu s M. Powellem ke₇ (Powell 1982:313-319); k funkcím kopuly -ám srov. Gragg 1968]

ak-kà

ak-kà Akka, vl.jm. kišského panovníka, syna (En)Mebaragesiho
abs. ak-kà-a, ak-kà (III,101,102/2x), (III,81, 99, 103, 104, 105,106,112)
erg. ak-kà (II,3; III,49,67,90)
gen. ak-kà (III,1,116)
ter. ak-kà-šè (III,54,57,63,64)

ama

ama "matka"
abs. ama-šir-bur-la:ki "matka Lagaše" (I,1.-2)
Epitet bohyně Ġatumdugy. Výklad ke psaní města Lagaše viz šir-bur-la:ki.

amar

amar "tele, mládě od různých zvířat" abl. vl.jm. mu
amar-d:en-zu-ka-ta "od roku Amar-Sína"
Amar-Sin panovník 3. urské dynastie, (2046-2038 př.Kr.)
abs. amar-zi (I,3.-17)

an

an "nebesa", bůh "An"
abl. an-ta (III,31)
ekv. an-ġin₇ (IV/b,1) [interpretace an je značně obtížná, protože znak AN (L13) se může v tomto kontextu číst an "nebesa", diġir "bůh" nebo jako an "klas zrna" rovněž znak ENGAR (L56) má několik čtení a tedy i významů viz uru₇ (podle Civila 1987:20)]
erg. an-né (III,34,36,108,109,111)
An, nejvyšší bůh mezopotámského panteonu, byl otcem všech božstev, manželkou mu byla bohyně země Uraš.
an-ĥúl viz ĥúl.

anše-ama

anše-ama "oslice", doslova "osel-matka"
abs. anše-ama-gan-a "oslice, která již byla březí" (I,4.-9); [morf -a podle A. Falkensteina Falkenstein 1950:110 je lokativní rekece složeného slovesa šu ba u jmen SP, zatímco u jmen SA je rekece dativní; viz též Steible 1991b:55-56]
gen. háš-anše "stehno/noha osla" (III,27)

a-rá-N-a-kam

a-rá-N-a-kam "po N-té" [a-rá psáno (a-DU), viz J. Hoyrup (Hoyrup, 1990:67)]
a-rá-1-a-kam (II,6); a-rá-2-a-kam (II,11); a-rá-3-a-kam (II,16); a-rá-4-a-kam (II,21); a-rá-5-a-kam (II,26)

ašgab

ašgab "koželuh, kožišník"
gen. ka lú-d:inanna ašgab-gal-d:en-líl-lá-šè sar-re "na-psáno podle úst Lu-Inanny, nejvyššího koželuha Enlilova" (II,31); [ašgab-gal "nejvyšší koželuh", viz Jacobsen 1991:114 zvláště poznámka 9]

á

á "ruka, síla"
abs. á-mè (III,43)
abs. á-ne-ne "jejich ruce" (III,86); [-n- alomorff př.z. 3.sg.SA; -ene pl., plurál v sumerštině podrobně viz Schramm 1983]
ter. á-zu-šè "k tvé ruce" (III,44); [-zu- př.z. 2.sg.]

áb

áb "kráva"
lok. áb-zi-da (I,3.-16); [-a je podle A.Falkensteina Falkenstein 1950:110 lokativ ní rekece slovesa šár-šár (lokativní rekece je zopakována ve slovesném řetězci-ni-). Viz rovněž Steible 1991b:55]

árad

árad anebo ír "služebník"; [jinou interpretaci uvádí J. Krecher (Krecher 1987:7-19 urdu(-d); viz ir₁₁)]
abs. árad (III,69,91) dat. árad-da-ni (III,42); [-ani př.z. 3.sg.SA]

ba

ba "dát"
šu ba-ni-in-ba (III,112); [složené sloveso šu ba "dát ruku, propustit"; ba- kon.pr.; -ni- lok.pr.; -n- agens 3.sg.; ("Akku do Kíše(lokativ) propustil tam")]
šu im-ma-ba (I,4.-11); [složené sloveso, šu "ruka" + ba "darovat, věnovat" -> v tomto kontextu: "daroval, připustil" /i-/ kon.pr. *i + ba- -> im-ma- viz Postgate 1974:19; ba- kon.pr.]

Baba

Bohyně Baba
Byla lagašskou bohyní matkou, dcerou Ana a manželkou boha Ningirsua.
Čtení jejího jména není zcela jasné. Je zapsáno d:ba-ú, znak Ú však můžeme číst jako ú nebo ba₇, potom bohyně Bau, Baba.

bad(-r)

bad(-r) "otevřený"; [k postulovanému fonému dr viz Bauer 1975-76]
igi-bad (IV/b,5)
igi-nu-bad (IV/b,4)

bára(-g)

bára(-g) "trůn"
abs. bára-ga-ni (IV/c,1); [-ani př.z.3.sg.SA]

bàd

bàd "zeď, hradba"
abl.? bád-da (III,66,89); [W.H. Ph. Römer si klade otázku zda se jedná o asimilovaný ablativ (-ta) nebo o komitativ (-da) nebo o lokativ a uvádí blízký kontext: bád-da ġú-ġá im-ma-an-lá "z hradby jsem svůj krk vyklonil" (Bilgameš a Chuwawa verze A, ř.25) (Römer 1980:75-76)]
abs. bád-gal (III,33,108)
ter. bád-šè (III,65,84)

bil₄-ga-měš

bil₄-ga-měš
erg. d:bil₄-ga-měš-e (II,12); dumu d:bil₄-ga-měš-ke₄ ["syn Bilgameše"]; d:bil-ga-měš (III,3,15,18,24,40,51,84,89,100,114)
dat. d:bil-ga-měš-ra (III,10)

Bilgameš panovník I. urucké dynastie (asi 28. až 27. stol.př.Kr.), sumerský seznam králů uvádí, že vládl 126 let a jeho otcem byl jistý Lilla (ab-ba-ni líl-la, viz Jacobsen 1949:90).

Bilgameš je legendární postavou četných sumerských epických skladeb,srov. především převyprávění a překlad sumerských skladeb a akkadské kanonické verze z pera L. Matouše (Matouš 1976).

Čtení Bilgameš se zakládá na ortografii doložené v sumerských textech, zatímco v moderní době rozšířenější podoba stejného jména Gilgameš vychází z pramenů akkadských. Ve stati o Gilgamešovi překládá Falkenstein jméno d:bil-ga-měš "Stařec je mladý muž" nebo "Stařec je mladým mužem". Psaní jeho jména je značně nejednotné: ve vybraných textech jsou doložena psaní d:bil₄-ga-měš-e, d:bil₄-ga-měš-ke₄ a d:bil-ga-měš, d:bil-ga-

měš-ra, v akkadštině napsaných texty ze starobabylónské doby je doloženo psaní d:ĜIŠ.GÍN.MAŠ, na jednom starobabylónském ominu je psaní d:ge-el-ga (Goetze 1947:253-254), pozoruhodné je též churritské psaní d:ga-al-ga-mi-(iš-)šu-ul. K psaní srov. Jacobsen 1949: 89-90 poznámka 128 a Falkenstein 1968:357-358.

bir

bir "roztrousit, rozprášit"
al-bir-re "budou rozprášeni" (III,38); [al- slovesný prefix, viz Yoshikawa 1982:66-71, zvláště závěr na str. 69; -e morf marû kmene]
hě-bir-re "necht' je roztroušen" (III,47,58); [hě- prek.3.sg.; -e morf marû kmene]

bir-ĥur-tur

bir-ĥur-tur-ra
erg. bir-ĥur-tur-ra (III,55); bir-ĥur-tur-re (III,59,60,62,68,83)

Jméno Bilgamešova služebníka (lú-saĝ-lugal-a-né). Znak BIR (L400) v jeho jméně lze číst bir nebo ĝiriš, viz Ellermeier 1979:113. Ve způsobu čtení panuje nejednotnost. Kramer 1949 a Falkenstein 1966 čtou toto jméno ĝiriš-ĥur-tur-ra/re, srov. Römer 1980:69-70.

bur-šú-šú:ki

bur-šú-šú:ki místní jméno "Buršušu"
lok. bur-šú-šú-a:ki (II,7)

dab₃

dab₃ "uchopit, chytit"; [psáno znakem KU]
ba-an-dab₃-bé-eš "lapili jej" (III,49); [ba- kon.pr.; -n- patiens 3.sg.SA; -eš morf 3.pl. tr.kon.ĥ.]
bí-in-dab₃ "uchopil(i)" (III,86); [bí- lok.-ter.pr.; -n- agens 3.sg.SA, Römer 1980:91 uvádí možnost, že je agens (ĝuruš) v kolektivním singuláru a proto je slovesný tvar v sg. SA]
háš-anše dab₃-dab₃-bé-e-dè "oslí stehna, abychom drželi" (III,27); [volněji "abychom se věčně trápili s oslem"; Katzová 1993:49 překládá háš-dab₃ "zdržovat se" a odkazuje na doklady v textech (srov. Michalowski 1978:115-116, Kramer 1951:13, Alster 1975:92-93)]
mu-ni-in-dab₃-bé-eš "chytli jej" (III,61); [mu- kon.pr.; -ni- lok.pr.; -n- patiens 3.sg.SA; -eš morf 3.pl. tr.kon.ĥ.]

daĝal

daĝal "široký"
ĝéštu-daĝala-kam (I,2.-9); [ke čtení daĝala srov. Steible 1991b:39, především psaní ĝéštu-daĝal-la-ke₄(Ibbísín A 9-10:51)]

de₆

de₆ "nést, přinést, odnést"; [komplementární třída, singulárové sloveso; sg.ĥ.de₆, sg.m.túm, tím, pl.ĥ.laĥ₄, pl.m.laĥ₄; viz Thomsenová 1984: § 265; de₆, tím jsou bpsány znakem DU; tím je TÚM; laĥ₄ je psáno dvěma znaky DU nad sebou. Podle M.Yoshikawy patří toto sloveso buď do komplementární třídy (alternative type tím) nebo do pravidelné třídy (affixation type tím-mu < tím-e) (Yoshikawa 1993b:302)]
bí-in-túm-mu "přinášíš" (III,106); [bí- lok.-ter.pr.; -n- patiens 3.sg.SA; -u alomorf marû u slovesných kmenů, které mají v kmeni vokál 'u'; ú-*ra* tím viz komentář Römer 1980:97]
i-DU-DU /i-laĥ₄/ "přinášel" (II,30); [laĥ₅ je čtení znaků DU-DU. Steinkeller 1979:57-60 tvrdí, že je laĥ₃(DU.DU) pouze grafickou variantou znaku LAĤ₄(dvou znaku DU nad sebou), na str. 56 předkládá domněnku, že je laĥ₄ užito, jestliže je objekt v plurálu]
in-túm "přinesl" (II,5,10,15,20,25); [i kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA]

dé

dé "vylít"
ĝù mu-na-dé-e "mluví k němu" (III,42,52,64,68,101); [složené sloveso, doslova "křik vylévá"; mu- kon.pr.; -na- dat. 3.sg.]

dĝir

dĝir "bůh"
abs.sg. dĝir-bi (IV/a,8')
abs.pl. dĝir-gal-e-ne (III,32)
abs. dĝir (IV/c,2)

dili

dili
dili "sám" (III,88); [Römer 1980:34 přepisuje řádku en-ki-du₁₀ abulla-aš ba-ra-è a považuje znak AŠ (L1) za alomorf ter., "Enkidu vyšel z brány". J.S. Cooper interpretuje toto místo: en-ki-du₁₀ abulla dili ba-ra-è "Enkidu vychází sám z brány" (dili je

také čtení znaku AŠ) a odkazuje na řádek 59: bir-ĥur-tur-re abul-la ba-ra-è, ve kterém není ter. u slova abul (Cooper 1981:237 pozn.50).]

dím

dím "zformovat, stvořit, vyrobit"; [psáno znakem GIM]
hě-em-dím-dím-e "necht' se utvoří - zformuje tam" (III,45); [hě- prek. 3.sg.; -m- k teoriím významu tohoto prefixu viz Thomsenová 1984: §§ 329-335 a Yoshikawa 1978; dím-dím volná reduplikace, srov. 7 funkcí volné reduplikace postulovaných D.O. Edzardem (Edzard 1971:231); -e koncovka marû]
mu-na-dím "zformoval ji" (I,3.-9,11); [mu- kon.pr.; -na- dat. 3.os.sg.]

dím-ma

dím-ma "stav, plán"; [dím-ma patrně výpůjčka z akk. tēmum AHw 1385]
abs. dím-ma-bi "jeho stav" (III,50); [výklad viz Unug-ga]
abs. dím-ma-ni "jeho stav" (III,47,58); [-ani př.z. 3.sg.SA]

du₈

du₈ "otevřít", "vypálit (o cihlách)"
igi ba-ni-in-du₈ "oko tam otevřel", "spatřil" (III,90); [igi du₈ složené sloveso; ba- konj.pr.; -ni- lok.pr.; -n- agens 3.sg.SA]
igi im-ma-ni-in-du₈ "spatřil (ho) tam" (III,67); [im-ma- z *i-ba- viz Thomsenová 1984: § 337; -ni- lok.pr.; -n- agens nebo patiens 3.sg.SA]
im-mi-du₈ "vypálil" (I,2.-19); [im-mi- z *i-bi- viz Thomsenová 1984: § 338]

dub-šen

dub-šen "(měděná) pokladnice (na tabulky)"
abs. dub-šen-kù-ga-ni "její (kovově) čistota pokladnic" (I,3.-10); [-ani př.z.3.sg.SA]
ekv. dub-šen-ĝin₇ "jako (měděná) pokladnice (na tabulky)" (IV/b,2); [srov. výklad v edici Civil 1987:20-21]

du₁₀(-g)

du₁₀(-g) "sladký, dobrý"
abs. du₁₀-ga-àm "je dobrá" (III,115); [-àm kopula 3.sg. viz Gragg 1968]

du₁₁(-g)

du₁₁(-g) "řeč"; "mluvit, dělat"; [komplementární třída, sg.ĥ. du₁₁, sg.m. e, pl.ĥ. e, pl.m. e]
erg. du₁₁-ge "řeč" (IV/f,2) bí-in-du₁₁-ga-ĝin₇-nam "jakoby řekl" (III,93); [bí- lok.-ter.pr.; -n- agens 3.sg.SA; -a nominalizační sufix, viz Römer 1980:92-95; -ĝin₇ ekv.; -àm enklitická kopula viz Gragg 1968]
šu tag ba-ni-du₁₁ "okrášlil, pomazal" (I,3.-5); [ba- kon.pr.; -ni- lok.pr. Samotné šu tag se vyskytuje jako složené sloveso ve finitním tvaru, např.: šu ĥu-mu-ra-ni-ib-tag "ať on to pro tebe okrášlí", Gragg 1973:82; šu tag znamená doslova "ruku položit". Doložený tvar lze interpretovat jako přidání pomocného slovesa du₁₁ s původním významem "mluvit" ve slovených slovesech s významem "dělat"; složená slovesa o. (Attinger 1993:721-725)]
zà-mí mu-na-ab-bé "chvalořečí mu" (III,56); [mu- kon.pr.; -na- suf.př.z. 3.sg.; -b- patiens 3.sg.SP(vztahuje se k zà-mí); -e marû kmen slovesa du₁₁ "mluvit"]

dul

dul "pokrýt"
mu-un-dul "pokrývá" (IV/b,2); [mu- kon.pr.; -n- viz Yoshikawa 1977:78-96]

dumu

dumu "syn"
abs. dumu (II,3,8,13,18,23; III,1.); dumu-lugal-la "syn krále" (III,26)

dúr-ĝar

dúr-ĝar "trůn, židle"; [dúr je psáno znakem KU]
abs. ĝiš:dúr-ĝar-maĥ-nam-nin-ka-ni "vznešený trůn jejího panství" (I,3.-8); ĝiš determinativ označující věci ze dřeva, determinativy viz Ellermeier 1979:XXXIV-XXXV; nam-nin "panství", složený výraz pomocí nam- srov. tento typ tvoření Kienast 1975:23; -k- gen.; -ani př.z. 3.sg.SA; srov. též Steible 1991b:53-54]

dùr-kas₄

dùr-kas₄ "oslí hřebec(schopný množení)"
abs. dùr!-kas₄-bi "jejich oslí hřebec(schopné množení)" (I,4.-10); [-bi př.z. 3.sg.SP; namísto předpokládaného znaku dùr(=ANŠE.DU) je napsáno anše-ir₁₁, srov. Steible 1991b:56]

dù

dù "stavět"

dù-dè "aby postavil" (I,2,-4); [-d- alomorf finálního -ed "aby" viz např. Steiner 1981; -e; viz též komentář Steible 1991b:52]

in-dù "postavil" (II,2,7,12,17,22,33); [*ī- kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA lú ... mu-dù-a "ten, který postavil"; rámeček lú ...-a uvádí vedlejší větu vztaznou]

mu-na-dù "postavil jí" (I,3,-7); [mu- kon.pr.; -na- dat.3.os.sg.]

eđer

eđer "zadní, za, po"

prep. eđer-zabar-dab-unug:ki-ga-ke₄ "po zbrojící Uruku" (III,84); [eđer-N-ak-e před ložková vazba, -ak- gen. -e lok.-ter.; viz zabar-dab₃]**en**

en "pán", nejvyšší kněz en

abs.vl.jm. en-am-gal-an-na osobní jméno kněze en bohyně Inanny v Uruku, Edzard 1959:16 překládá: "en, velký býk Ana" (II,29)

abs.vl.jm. en-ki-du₁₀ (III,88)dat.vl.jm. en-ki-du₁₀-ra (III,42)erg. en-kul-aba₄:ki-a-ke₄ (III,15,18), en-kul-aba₄:ki-ke₄

(III,40,51,100,114)

erg. en (II,29)

erg. en-me-bára-ge₄-e-si (II,1)gen. en-me-bára-ge₄-e-si-ke₄ (II,3; III,1,49)

Jméno panovníka Enmebaragesiho znělo patrně pouze Mebaragesi. Tato domněnka se zdá být potvrzena fragmentálními nápisy: na úloмку alabastrové nádoby: l' me-bára(g)-si 2' luga[...] a zápisem na úloмку z Chafádží: me-bára(g)-si, [lugal-kiši]. En byl titul nejvyššího kněze, srov. ke jménu a titulu en Edzard 1959:9-26.]

abs.vl.jm. en-zálağ-gal jméno kanálu, řeky "En-zálağ-gal" (IV/a,7')

en-am-gal-an-na viz en.

engar

engar "rolník"

abs. engar-gu₄-ra-bi "jejich rolník (starající se) o býky" (I,3,-14)**en-na**

en-na "do"

en-na (II,28)

e-ne

e-ne "on"

e-ne (III,46)

en-zálağ-gal viz en.

e₁₁(-d)e₁₁(-d) "vystoupit, sestoupit"é an-ta e₁₁-dè "chrám, který sestupuje z nebes" (III,31);

[-e(d) viz asyntaktická konstrukce Thomsenová 1984: § 509 a sarre.

im-me-e₁₁-dè "vystupuje k" (III,65,84); [im-me- > *ī-bi- viz Thomsenová 1984: § 338]e-ra-an-gi₄ viz gi₄.**é**

_IB lá

é "dům, část domu", "chrám"

abs. é (I,3,-7; III,31; IV/b,1,2,3) abs. é-an-na "Eana",

chrám boha Ana a Inanny v Uruku, (III,31)

abs. é-dub-ba-a "škola", doslova "dům tabulek", (IV/b,6)

abs. é-d:en-líl-lá "chrám Enlila", (II,2,7,12,17)

abs. é-d:ğá-tüm-du₁₀ "chrám bohyně Ğatumdu", (I,2,-2)abs. é-gi-na-ab-du₇-d:en-líl-lá "pokladnici(?) boha Enli-

la", (II,33); [podle Sjöberga 1973:353 šutum =

é-gi-na-ab-du₇, pak by správně čtení by mělo být šutum]

ter. é-kiš:ki-šè (III,8,14,23,29)

abs. é-kur chrám "Ekur", doslova "chrám-hora", chrám Enli-

la v Nippuru (II,22,32)

abs. é-ninnu-ánu:mušen-bábar-d:nin-ğír-su-ka "chrám

Eninnu, bílý orel boha Ningirsua" (I,1,-9); [é-ninnu "chrám

padesáti (ME)", ánu(IM.DUGUD)mušen "orel", postponovaný de-

terminativ mušen "pták" označuje jméno ptáka, determinativ

viz dūr-ğar; ánu(-d) "orel" končí na -d, které se objeví

jen v případě, že následuje další morf začínající na vokál;

bábar "bílý"; -k- gen.; -a gen.]

Eninnu byl chrám boha Ningirsua v městském státě

Lagaši. Tento chrám je oslavován na proslulých hliněných cy-

lindrech ensiho Gudey.

énsi

énsi "správce, ensi"; [k termínu a psání PA.TE.SI viz

Jacobsen 1991:113-121]

abs. énsi-šir-bur-la:ki "správce Lagaše" (I,rameno-2,1,

-4,2,-7) viz šir-bur-la:ki

abs. énsi-gal (IV/a,8')

érin

érin "vojsko, jednotky"

abs. érin-bi "jejich vojsko" (III,38); [-bi př.z.

3.sg.SP(vztahuje se na é-kiš:ki)]

abs. šagina-érin-na-a-ğ₁₀ "veliteli mého vojska"

(III,103)

éše-lá

éše-lá "měřící lano?"

éše-lá (III,7,13,22); [v komentáři nedochází Römer

1980:46-48 k žádnému závěru, éše znamená "provaz" lá viz

lá.]

è(-d)

è(-d) "vyjít, vystoupit"; [psáno znaky UD.DU]

ba-an-ta-è "vyšel" (IV/b,5); [ba- kon.pr.; -n- agens

3.sg.; -ta- abl.]

ba-ra-è "vyšel" (III,59,88); [ba- kon.pr.; -ra- abl.]

pa bí-è-a "ten, který nechal květy vypučet" (I,1,-8);

[složené sloveso pa "květ" a è "vyjít"; bí- lok.-ter.pr.;

-a sufix označující vedl. větnou konstrukci]

pa bí-i-è "nechal zaskvít v plné kráse"

(II,4,9,14,19,24); bí- lok.-ter.pr.; srov. výše lú ni-du,

-e pa bí-è-a (I,1,-8)

è-da-ni "jeho vyjít, když vyšel" (III,60); [tzv. prono-

minální konjugace viz Edzard

1972: 14-20]

gada

gada "len"

erg. gada (IV/b,2)

gal

gal "velký"; [srov. pod ašgab]

abs.pl. diğir-gal-gal-e-ne (III,32)

abs.vl.jm. en-am-gal-an-na (II,29)

abs.vl.jm. en-zálağ-gal (IV/a,7')

abs. énsi-gal (IV/a,8')

abs. bád-gal (III,33,108)

erg. ní-gal me-lám-ma (III,45)

erg. ní-gal-ğ₁₀ (III,46)

gen. ašgab-gal-d:en-líl-lá-šè (II,31)

gi₄

_IB ak

gi₄ "vrátit"e-ra-an-gi₄ "oplatil jsem ti" (III,113); [e- konj.pr.;

-ra- dat. 2.sg.; -n- pron.pr.; šu

u₄-bi-ta e-ra-an-gi₄ dosl. "ruku z dřívějška jsem ti vrátil"]sa hé-em-mi-gi₄ "necht' je připravena" (III,43,44);[složené sloveso sa gi₄ "připravit"; hé- prek. 3.sg.;

řetězec hé(-em)-mi- analyzuje Thomsenová jako *ħa-ī-bí-

(Thomsenová 1984: § 338), v (III,44) je 'sa' vynecháno]

mu-na-ni-ib-gi₄-gi₄ "odpovídá mu" (III,10,24); [mu-

kon.pr.; -na- dat. 3.sg.; -b- patiens 3.sg.; obvykle se vy-

skytuje ve spojení s inim jako složené sloveso s významem

odpovídat, v dokladech (III,10,24) je však inim vynecháno]

gíd

gíd "být dlouhý, vyměřit, táhnout"

ša-šè nu-um-gíd "k srdci si nevzal" (III,17); [nu- zápor-

ka; -m- viz Thomsenová 1984: §§ 329-335, za ventiv jej

považuje Yoshikawa 1978:461-482; srov. citací textu u Thom-

senové 1984:93, exc.158]

gub

gub "postavit, stát"; [pravidelná třída, singulárové slove-

so, sg. gub, pl. su₈,b; gub psáno znakem DÚ, su₈ psáno zna-kem LAĤ₄(L206a)]

bí-in-gub "se postavil(i)" (III,87); [bí- lok.-ter.pr.;

-n- agens 3.sg.SA; Römer 1980:91 uvádí možnost, že je agens

(ğuruš) v kolektivním singuláru, a proto je slovesný

tvar v sg. SA]

gub-ba "postaven(ý)" (IV/b,3); [-a viz Mesanepada kon-

strukce podle Edzarda 1972:10-14]

gub-gub-bu-dè "abychom stále stáli(připraveni)" (III,25);

[ve významu stát ve službě, mít službu, sloužit" je

reduplikovaný tvar ħamtu (volná reduplikace viz pod dím),

v tomto významu srov. např. hymnus na Išmedagana (ID-Va 51,

viz Ludwígová 1990:171; Sjöberg 1973:353 s literaturou]

gu₄(-dr)gu₄(-dr) "býk"

abs. gu₄ (I,3.-14); [k postulovanému fonému dr viz Bauer 1975-76]

abs. engar-gu₄-ra-bi [srov. Steible 1991b:54]

gú

gú "krk"

abs. gú (III,8,14,23,29) viz ġar.

lok. gú-na "jeho krk" (III,66,89); [-n- alomorf př.z.

3.sg.SA; viz bad]

gù

gù "křik, hlas"

abs. gù (III,42,52,64,68,101) mu-na-dé-e

gù-dé-a

erg. gù-dé-a (I,rameno:1; I,1.-3; I,2.-6)

Gudea, ensi(správce) Lagaše (2144-2124 př.Kr.). Proslul výstavbou chrámů, je znám z četných dioritových soch a torz s nápisy popisujícími stavební práce, stavbu chrámů a kanálů. Významné jsou jeho dva hlíněné cylindry, na něž dal sepsat stavbu chrámu Eninnu pro městského boha Ningirsua.

Jméno Gù-dé-a znamená "Ten, jenž je povolán", "Povoláný", (Kienast 1975:17; Falkenstein 1957-71:676-679).

K podobě Gudeových soch srov. Winterová 1989 a článek B. Hrušky v češtině (Hruška 1979).

ġalga

ġalga "rada, rozhodnost"; [viz PSD B:35a]

abs. ġalga-a-ni (III,47,58); [-ani př.z. 3.sg.SA]

ġar

ġar "položít"; [reduplikovaná třída]

inim ba-an-ġar "slovo položil/předložil" (III,4,19); [inim "slovo"; ba- kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA; v kontextech obchodních dokumentů má význam "vyžadovat, nárokovat" viz Kienast 1982: 28-41]

ġar-ra-a-ba "je jeho založení" (III,34); [viz komentář Römer 1980:58 -bi př.z. SP se může vztahovat ke ki-tuš-maġ "v nebesích, když velké sídlo jeho bylo/je založeno"; k pro-nominální konjugaci viz Edzard 1972:14-20]

ki-ġar-ra "který je založen" (IV/b,1); [viz Edzard 1987:16: 'založit', doslova: 'postavit na zem';konstrukci rovněž Edzard 1972:13 např.: é-ninnu an-né ki-ġar-ra "Eninnu, které založil An" a výklad výše viz ġar-ra-a-ba]

ki-tuš-maġ an-né ġar-ra-ni "velké sídlo, založené Anem" (III,109); [-e erg.; -ani "jeho" př.z. 3.sg.SA viz tzv. pro-nominální konjugace Edzard 1972: 14-20]

gú ga-ám-ġá-ġá-an-dé-en "nechť se podrobíme" (III,14); [složené sloveso gú ġar, doslova "krk položít - podrobit se", doložen je koh. 1.pl. ga-...nden tr.kon.m.; ġá-ġá reduplikovaný kmen marú]

gú nam-ba-ġá-ġá-an-dé-en "nepodrobme se" (III,8,29); [namodální prefix zde s vetitivním významem, srov. Thomsenová 1984: § 375]

ġá-e

ġá-e "já"

ġá-e (III,57)

ġá-tùm-du₁₀

ġá-tùm-du₁₀

erg. d:ġá-tùm-du₁₀ (I,1.-1; I,1.-12)

gen. é-d:ġá-tùm-du₁₀, ur-d:ġá-tùm-du₁₀ (I,2.-2;I,rameno-4; I,1.-6)

Ġatumdu, bohyně města Lagaše. Je již uvedena v seznamu božstev ze Šuruppaku (kolem 26. stol. př.Kr.). Byla dcerou nejvyššího boha Ana.V jazyce eme-sal se nazývá "Mazezeb". Na základě tohoto zápisu se předpokládá i v jejím jméně v jazyce eme-gir₁₅ foném ġ (v prvním znaku: ġá-). Jméno Mazezeb je doloženo také v lexikálním seznamu (Schuster 1956:4,9,96), který kromě forem v jazyce eme-sal a eme-gir₁₅ uvádí, že jde o jméno bohyně Baby, která byla rovněž bohyní matkou.

ġen

ġen "chodit"; [komplementární třída, singulárové sloveso, sg. ġ, ġen, sg. m. du, pl. ġ.

(e-)re-, er, pl.m. su₆(-b)]

ga-an-ši-ġen a ga-a-an-ši-ġen "chci k němu jít" (III,57),

(III,54); [ga- koh.; -n- pron.

pr. 3.sg.SA s ter. -ši- znamená "k němu"; ġen sg.ġ.]

ġen-a-ni-ta "po jeho příchodu" (III,37,46); [ġen sg.ġ.;

-ani "jeho" př.z. 3.sg.SA, viz pron.kon. Edzard 1972:

14-20; celý řetězec je chápán jako nominální komplex, ke

kterému je připojen ablativ -ta s významem "poté co"]

mu-un-ši-re,-eš "k němu šli" (III,2); [mu- kon.pr.; -n-

pron.pr. 3.sg.SA s ter. -ši- znamená "k němu"; re, pl.ġ.;

-eš morf 3.pl. intr.kon. ġamtu]

ġěštu(-g)

ġěštu(-g) "ucho, rozum"; [psáno ĠIŠ.PI.TÚG -L296]

ġěštu-daġala-kam "širokého ucha je on" (I,2.-9);

[-k gen.; -am kopula 3.sg. "vskutku je" viz Gragg 1968]. Sumerové považovali ucho za sídlo rozumu. Výraz "širokého ucha" znamená tedy patrně "velmi moudrý", "ten, kdo umí naslouchat".

ġiš

ġiš "dřevo"

ġiš ba-an-ġu-ur viz ba-an-ġu-ur.

ġiš:ig viz ig

ġiš-kin-ti

ġiš-kin-ti "dílna", "kovárna"; [viz edice Römer 1980:55-56]

lok.-ter. unug:ki ġiš-kin-ti-diġir-re-e-ne-ke₄ "v Uruku,

v dílně bohů" (III,30,107);

[-ene pl.; -k/-ek- gen.]

ġuruš

ġuruš "mladý bojeschopný muž, bojovník"

gen. unken-ġar-ra ġuruš-iri:ki-na-ka "ve svolaném

shromáždění bojovníků jeho města" (III,24); [iri "město";

-n- př.z. 3.sg.SA; -ak- gen.]

erg. ġuruš-unug:ki-ga-ke₄ "mladí muži Uruku" (III,86);

[-ak- gen.]

lok.-ter. igi-ġuruš-iri-na-ke₄ "před mladíky jeho města"

(III,19)

ġáš-anše

ġáš-anše

abs. ġáš-anše "stehno/noha osla" (III,27), viz

dab₅-dab₅-bé-e-dé.

ġur

ġur "rýt, tesat" ġiš ba-an-ġu-ur "vytesal, vyryl"

(I,2.-13); [složené sloveso ġiš "dřevo" a ġur "rýt",

"vytesat"; ba- kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA]

ġúl

ġúl "zaradovat se"

an-ġúl "se zaradovalo" (III,41); [a- kon.pr., za variantu

k prefixu /i-/ v pojetí Falkensteina 1949:180-181; srov.

jiný názor Thomsenová 1984: 166-167 exc.341 a

168-169; -n- agens 3.sg.SA]

ig

ig "dveře, vrata"

lok. ġiš:ig-abul-la-ka "ve vratech brány" (III,87); [abul

"brána", -ak- gen.]

igi

igi "oko"; prep. igi N-lok/lok.-ter. "k"; igi N-ter. "před"

abs. igi (III,53,67)

abs. igi-bad "otevřené oči" (IV/b,5)

igi-bar-re-da-ni "když spatřil" (III,90); [igi bar

složené sloveso znamená "otevřít oči",

"spatřit"; -ed-ani viz Edzard 1972:14-20]

igi-ġál-lá "který se dívá" (II,32); [igi ġál složené slo-

veso "dívat se"]

abs. igi nu-mu-un-da-ru-gú-uš viz ru-gú.

abs. igi-nu-bad "zavřené (dosl. neotevřené) oči" (IV/b,4)

abs. igi (III,90) ba-ni-in-du₈ viz du₈.

erg. igi-alim-ma-ka-a-né "jeho oko bizona" (III,73); [-ak-

genitiv na tomto místě působí interpretační problémy, měl by

následovat až po přivlastňovacím zájmenu. J. Klein jej

považuje za interní genitiv (Klein 1983:203), srov. podobně

v textu šá-éren-na-ka-ni a su₄-na₄:za-gin-na-ka-a-ni]

prep. igi-ab-ba-iri-na-ka "před staršími jeho města"

(III,3); [igi N-gen.-lok. tvoří před

ložkovou vazbu]

prep. igi-ak-ká-šě "k Akkovi" (III,63); [igi N-ter. tvoří

předložkovou vazbu]

prep. igi-ġuruš-iri-na-ke₄ "před mladíky jeho města" (III,19);

[-n- alomorf př.z. 3.sg.SA; -ak- gen.; -e lok.-ter.]

prep. igi-d:utu-šě (III,113); [viz d:utu]

im

im "hlína", "tabulka" /též "vitr"/

abs. im-bi "jeho hlínu" (I,2.-16)

abs. im-ġíd-da-lú-kin-gi₄-a-ak-ká "dlouhá tabulka: Poslové

Akky" (III,116); [ġíd "dlouhý"; lú-kin-gi₄-a-ak-ká viz

Inanna

Inanna bohyně Inanna; [psáno znakem MÛŠ]

abs. d:inanna (IV/a,8')

dat. d:inanna-ra (III,16)

gen. nebo lok. en d:inanna-unug:ki-ga (II,29)

Bohyně Inanna byla sumerskou bohyní lásky a války. Kromě těchto dvou rysů u ní shledáváme také rys astrální - byla ztotožněna s planetou Venuší.

inim

inim "slovo"

abs. inim ba-an-ġar (III,4,19) viz ġar.
abs. inim-ma-ni (III,65); [-ani př.z. 3.sg.SA]
lok.-ter. inim-ab-ba-iri-na-ke₄ "slovo starších/otců jeho města" (III,17); [-n- alomorf př.z. 3.sg.SA; -ak- gen.]
ter. inim-ġuruš-iri-na-šē "ke slovu mladíků jeho města" (III,41); [-n- alomorf př.z. 3.sg.SA; -a- gen.]

iri

iri "město"; [dříve čteno uru, nové čtení viz Edzard 1991:77-99]
abl. iri-ki-ġ-ġá-ni-ta "z jejího milovaného města" (I,1.-15); [ki-ġ "místo navázat / určit", "milovaný"; -ani př.z. 3.sg.SA]
lok. iri-kù-ga "v čistém městě" (I,3.-6)

ir₁₁

ir₁₁ "služebník, otrok"(z hor); [znak ir₁₁ (B51) má oproti znaku árad (B50) vepsán znak kur ("hory")]
ir₁₁-ki-ġ-ġu "tvůj milovaný služebník" (I,1.-7); [ki-ġ "milovaný"; -zu př.z. 2.sg.]
Věnovací nápisy byly psány ve 3. os. sg., proto se předpokládá, že jde na tomto místě o písarskou chybu namísto znaku -ni (-ani) "její", byl napsán znak -zu "tvůj", viz Steible 1991a:202 a zvláště komentář Steible 1991b: 52]
ir₁₁-ní-tuku-nin-a-na-kam "služebník mající bázeň ke své paní je on" (I,2.-10); [ní "bázeň", "strach"; tuku "mít"; nin "paní"; -ani- př.z. 3.sg.SA; -ak gen.; -ám kopula 3.sg.]

iš-bi-ir-ra

iš-bi-ir-ra

d:iš-bi-ir-ra (II,32)

Panovník Išbierra (2017-1985 př.Kr.) založil dynastii z Isinu. Jeho jméno je akkadského původu. J.J. Stamm překládá: "Erra se nasytil" (Stamm 1939:291), bůh Erra byl bohem moru.

izi

izi "oheň"

izi i-im-ta-lá viz lá.

i-bí-d:en-zu

i-bí-d:en-zu

erg. i-bí-d:en-zu (II,28)

Panovník III. dynastie urské Ibbišin, (2028-2004). Jeho jméno podobně jako jméno Išbierra je akkadského původu. J.J. Stamm jej překládá "Sin ho pojmenoval" (Stamm 1939:142).

íd

íd "řeka, kanál"

abs. íd-bi (IV/a,7')

i-ir-nun

i-ir-nun "aromatický olej na natírání"

lok. i-ir-nun-ka "aromatickým olejem na natírání" (I,3.-4); i "olej"; ir "vůně"; i-ir "aromatický olej"; nun "kněžce", "kněžecí, ušlechtilý" slovo nun je také doloženo v i-nun "másto" tedy patrně "mazlavý olej, masť"; -k- gen.]

kaš

kaš "pivo"

abs. kaš-naġ-naġ-e "ten, který stále pije pivo" (IV/d,1); [tzv. složený výraz typu kur-gul-gul viz Edzard 1972:6-8; -e erg.]

ka

ka "ústa"

abs. ka (II,31), viz ašgab-gal-d:en-líl-lá-šē.

abs. ka-al-ka "výkop země" (I,2.-4); [srov. Heimpel 1987: 207n. Tento výraz lze ztotožnit s akkadským kalakku (v stbab. verzi Atramḫasis I 40 /pak tedy v akk. výpůjčka), Falkenstein 1949:108 interpretuje zú-al-ka "na špičce motyky", srov. Steible 1991b:41. Srov. podrobný rozbor doložených způsobů psaní slova 'kallaku' a jeho význam u Y. Gongga (Gong 1990:9-24).]

-IB ak

prep. ka-ma-da-ka "uvnitř země" (III,79,97); [předložková vazba ka-N1-ak-a]

kar

kar ve slož. slovese: šu kar "krást"

šu ba-an-kar-re "krade" (IV/c,2); [ba- kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA; -e morf marů]

ká

ká "brána"

prep. ká-abul-la-ka "uvnitř brány" (III,61); [-ak gen.;

ká-N1-ak-a předložková vazba /gen., lok./] "uvnitř", srov. ka-ma-da-ka pod ka]

ki

ki "místo", používá se také jako determinativ k označení lokalit (v takovém případě jej v této publikaci přepisujeme :ki); seznam determinativů užívaných v sumerštině uvádí Ellermeier 1979:XXXIV-XXXV.

abs. ki-ġa "milovat, milovaný" (III,36,111); [ke konstrukci viz nun]

abs. ki-búr-bi "její řešení (je:)" (IV/b,6; (IV/c,3);

[búr se vyskytuje např. v: sipa-ġu₁₀ ma-mu-zu ġa ga-mu-ra-búr-búr Gudea-Cyl.A v:12 "můj pastýři, tvůj sen ti chci vyložit]

abs. ki-tuš-maġ "velké sídlo", "vznešené sídlo", doslova

"místo sezení velké" (III,34,109); ki-tuš-bi "své sídlo",

"svůj domov" (IV/d,1)

lok. ki-dadag-ga-a "na čistém místě" (I,3.-6); [dadag

"čistý", psáno UD.UD]

lok. ki-gal-la "na podstavci" (IV/b,3)

lok. ki-kù-ga "na zářivě čistém místě" (I,2.-16)

lok. ki-sikil-a "na čistém místě" (I,2.-18)

kin

kin nebo kiġ "hledat, potýkat se s něčím"; [reduplikovaná třída, (pravděpodobně partiální reduplikace); podle J. Krechera znamenalo původně: "potýkat se s nějakou věcí" (Krecher 1978b, str. 51, 69)]

i-KIN-KIN-e, i-KIN-KIN-ne "hledá" (III,4), (III,19);

[Doložen je také tvar kin-kin-ge zapsaný ki-ki-ge, uvádí jej von Soden 1975:38.

Von Soden srovnává dva texty:

me Eridu:ki-ga / kù-kù-ge "ten, který uchovává 'me' v Edidu v čistotě"

me Eridu:ki-ga / ki-ki-ge "ten, který stále znovu hledá eridské 'me'.

Domnívá se, že ki-ki-ge stojí na tomto místě pro kin-kin-ge. Tento výraz odpovídá podle něj akkadskému mušē-ú paršī "ten, který stále znovu hledá obřady". Duplikát B eposu Bilgameš a Akka píše i-KIN-KIN-ne a toto psaní může naznačovat partiální volnou reduplikaci *ikikiġe podobného typu jako uvádí Edzard 1971:227 f) např. místo * laġ-laġ je doloženo la-la-aġ. D.O. Edzard uvádí rovněž 7 funkcí, které je možné vyvodit z kontextů obsahujících slovesné tvary s volnou reduplikací (Edzard 1971:231.)]

kir₆kir₆ "zahrada"; [psáno ĠiŠ-SAR]

abs. kir₆-maġ chrám Kirimach, doslova "velká zahrada" (II,17)

kiš:ki

kiš:ki severosumerské město Kiš

abl. kiš:ki-ta "z Kiše" (III,2)

lok. Ak-kā kiš:ki-a "Akku do Kiše" viz ba-ni-in-ba (III,112)

ku₄ku₄ "vstoupit"; ù ku₄ "usnout", složené sloveso ù "spánek"

+ ku₄ "vstoupit" s významem "spát, usnout", doslova "do spánku vstoupit" nebo snad volněji "do spánku se ponořit". Toto složené sloveso se vyskytuje s terminativní rekcí, viz též SDI (Gragg 1976:27), který uvádí následující doklad: kù d:inanna-ke₄ ù nu-um-ši-ku-ku (Prokletí Akkadu 24-25) "Svatá Inanna nemůže spát".

ba-an-ku₄ "vstoupil" (IV/b,4), [ba- kon.pr.; -n- agens

3.sg.SA]

ù nu-ma-ši-ku₄ "nedalo mi do spánku vstoupit" (I,2.-5);

[nu- záporka; -ma- kon.pr.; -mu-?a dat.1.sg.; -ši- ter.]

ù nu-um-ši-ku-ku "ke spánku se nemůže navrátit", "nemůže usnout" (IV/e,1); [nu- záporka; -m- viz Thomsenová 1984: §§ 329-335, za ventiv jej považuje Yoshikawa 1978:461-482; -ši- ter.]

ku₅(-dr)ku₅(-dr) "přeseknout, přeríznout"; [k fonému dr viz Bauer 1975-76]ba-ni-in-ku₅ "uřízl tam" (III,98); [ba- kon.pr.; -ni-

lok.pr.; -n- agens 3.sg. SA]

la-ba-ra-an-ku₅ "nepřeřízl (by) ti" (III,80); [la- alomorf

negace nu- před konj. pr. -ba-; -ra- dat. 2.sg.; -n- agens

3.sg.SA]

ku₆ku₆ "ryba"abs. ku₆-bi (IV/a,9')**kul-aba₄-ki**kul-aba₄:ki Kulaba - kultovní okrsek v Uruku

gen. en-kul-aba₄;ki-ke₄ "en Kulaby" (III,15,18)
ab-ba-di₄-di₄-lá-kul-aba₄;ki-ke₄ viz ab-ba

kum

kum "rozbit, rozmlátit"
mu-ni-in-kum-kum-ne "buší do(jeho masa/svalů)" (III,62,83); [mu- kon.pr.; -ni- lok.pr.; -n- patiens 3.sg.SA; kum-kum nebo gum-gum reduplikovaný kmen; -ne alo-morf 3.pl. tr.kon.m.; viz komentář v edici Römer 1980:72-73 a Falkenstein 1966:47 a CAD H 137]

kur

kur "země, hory"; [Edzard 1987:14 interpretuje 'hory, hornatá země' a také 'cizí země']
abs. kur-kur-dù-a-bi "všechny země"; [dù(-a-bi) srov. dù(-a-bi) = akk. kalámu/a AHw 423b]

kù(-g)

kù(-g) "(kovově, zářivě)čistý", "vyčistit", tato slovesná a jmenná báze má na konci konsonant, který se v písmu objeví pouze tehdy přistoupi-li další morf začínající na vokál, např. dub-šen-kù-ga-ni (přistupuje -ani), podobně jako např. slovo ánzú(-d).
abs. dub-šen-kù-ga-ni (I,3.-10)
lok. iri-kù-ga (I,3.-6)
lok. ki-kù-ga (I,2.-16)
mu-kù "vyčistil do zářivého lesku" (I,3.-1); [mu- kon.pr.; viz Steible 1991b:42]

lá

lá "pověsit", "rozšířit, rozprostít"
bád-da gú-ná im-ma-an-lá "z hradby svůj krk vystrčil" (III,66,89); [im-ma- z *i-ba- viz Thomsenová 1984: § 337; -n- agens 3.sg.SA, viz ještě pod bád]
izi i-im-ta-lá "ohněm vyčistil" (I,3.-2); [složené sloveso izi lá "ohněm vyčistit"; i- kon. pr.; -m- viz Thomsenová 1984: §§ 329-335, za ventiv jej považuje Yoshikawa 1978:461-482; -ta- abl.]

lu

lu "smíchat"
im-mi-lu "smíchal" (I,2.-17); [im-mi- z *i-bi- viz Thomsenová 1984: § 338]

lugal

lugal "král, vojevůdce"
lok.-ter. lugal-e (II,1,28)
abs. lugal-ġu₁₀ "můj král" (III,70,71,92)
abs. lugal-kiš:ki-a "král Kiše, král v Kiši" (III,81,99)
abs. lugal-ur-saġ-bi "jeho(Uruku) vojevůdce mající rozva-hu" (III,110)
abs. lugal-ur-saġ-me-en "ty jsi vojevůdce mající rozva-hu" (III,35); [me-en viz me]
abs. lugal-zu-ù "tvůj král" (III,69,91); [-zu př.z. 2.sg.; -ù patrně odraz intonace v tázací větě
dat. lugal-a-ni-ir "svému králi" (III,56); [-ani př.z. 3.sg.SA]

lú

lú "člověk"
abs. lú "ten, který" (I,1.-8); [uvádí vedlejší větu vztahnou, viz mu-dù-a pod dù]
erg. lú-bé-ne "jejich lidé" (III,39); [-b-/-be- alomorf př.z.3.sg.SP(k é-kiš:ki)
erg. lú-saġ-lugal-a-né "jeho královský služebník" (III,55)
abs. lú-kar-ra "uprchlík" (III,106); [tvoření jako např. lú-zu-a "ten, který zná"]
abs. lú-kin-ġi₄-a "poslove" (III,1); [tvoření viz lú-kar-ra; pl. není označen vyplývá ze slovesného řetězce viz mu-un-ši-re₇-eš pod ġen]
abs. lú-še "člověk tam" (III,69,70,71,91,92); [význam elementu -še není zatím zcela jasný, za deiktický element jej považuje ve své studii Yoshikawa 1993:191 a uvádí záznam v lexikálním seznamu: ne-še = a-num-mu-u (Erim-ġuš Table II, 277) "aforementioned"; Falkenstein 1966:48 v poznámce 13 uvádí stejný doklad z lexikálního seznamu publikovaného H.S. Schusterem (Schuster 1956:158).]
abs. vl.jm. lú-d:inanna Luinanna (II,31), doslova "člověk Inanny", nejvyšší koželuh Enlilův]

maġ

maġ "velký, vznešený"
abs. ġiš:dúr-ġar-maġ-nam-nin-ka-ni (I,3.-8)
abs. ki-tuš-maġ (III,34,109)
abs. kiri₆-maġ (II,17)
abs. ninda-maġ-kú-kú-e (IV/e,1)

máš

máš "kúzle"
lok.-ter. máš-e "v kúzleti" (II,29)
abs. máš-zi "dobrá kúzlata" (I,4.-6); [zi(-d) "pravý, dobrý"]

me

me "být"
hé-me-a "jestliže by byl", "kdyby byl" (III,71,72,73,74,75); [Klein 1983:202 interpretuje opakující se hé-me-a jako sérii ireálních, hypotetických přání, též v překladu A. Falkensteina (Falkenstein 1966:48); srov. komentář v edici W.H.Ph. Römera (Römer 1980:78-79).]
i-me-a "vskutku je" (III,92); [-i- konjugační prefix; sloveso me "být"; lú ...-a tvoří větný rámeček viz mu-dù-a pod dù]
lugal-ur-saġ-me-en "ty jsi vůdce, mající rozva-hu" nebo volněji "ty jsi král, hrdina" (III,35); [me-en tvar kopuly I. a 2.sg.]
na-nam "vskutku je" (II,2); [na- afirmativní prefix na-, viz blíže Thomsenová 1984: §§ 371-383, zvláště § 379]

me-dím

me-dím "tvar, podoba"
abs. me-dím-bi "jeho tvar" (III,32); [-bi př.z. 3.sg.SP(vztahuje se na Uruk)]

me-lám

me-lám "aula, hrůzný lesk"
abs. me-lám (III,85)
gen. ní-gal me-lám-ma "velký děs hrůzného lesku" (III,45)

měš-an-né-pà-da

měš-an-né-pà-da
erg. měš-an-né-pà-da (II,7)
gen. dumu měš-an-né-pà-da-ke₄ "syn Mešanepady" (II,8); [-e erg.]

Panovník Mešanepada z I. urské dynastie, vládl podle sumerského seznamu králů 40 let. Jeho jméno znamená "Mladík Anem pojmenovaný" a stalo se názvem tzv. Mešanepada konstrukce. Sestává ze tří komponentů N1 N:2-e V-a; N1 je patiens (mladík), N:2-e je agens označený erg.(bůh An), V-a je infinitivní slovesný tvar ġamtu a sufix -a (pà-da); ke konstrukci srov. Edzard 1972:10-14.

měš-ki-áġ-d:nanna

měš-ki-áġ-d:nanna
měš-ki-áġ-d:nanna (II,18)
Panovník Meškiaġnanna byl podle Tummalské kroniky synem Nanny (Na-an-né).

diš:měš-ki-áġ-nun-na

diš:měš-ki-áġ-nun-na
DIŠ:měš-ki-áġ-nun-na (II,8)
Podle Tummalské kroniky a sumerského seznamu králů byl synem Mešanepady. Sumerský seznam králů udává, že vládl 36 let.

min-kam-ma-šě

min-kam-ma-šě "po druhé"
min-kam-ma-šě (III,18); [*min-ak(gen.-)am (kopula)-še(ter.), k tvoření číslovek srov. Thomsenová 1984: § 141]

mu

mu "rok", "jméno" abl. mu ...-ta "od roku X" (II,27)
abs. mu-ni (IV/c,1); [-ni alomorf př.z.3.sg.SA]

muru₉

muru₉
muru₉ "písečná bouře, mlha" (III,33); [psáno IM.DUGUD, viz lexikografická studie A. Sjöberga: mračno; oblak prachu, mlhy (Sjöberg 1967:278)]

mušen

mušen "pták"
mušen-kar-ra "pták, jenž uletěl" (III,104); [srov. podobné tvoření pod lú-kar-ra]
viz é-ninnu-ánzu:mušen-bábar-d:nin-ġír-su-ka

mul

mul "osvítit", "vyzařovat"
ba-mul "ozářil" (I,2.-15); [ba- kon.pr.]

muš

muš "had"
abs. muš-bi (IV/a,9')

naġ

naġ "pít"; [reduplikovaná třída]
ba-na₈-na₈ "píje" (IV/d,1); [ba- kon.pr., na₈-na₈ maruť kmen slovesa naġ]
kaš-naġ-naġ-e "ten, který stále pije pivo" (IV/d,1); [tzv.

složený výraz typu kur-gul-gul viz Edzard 1972:6-8; -e erg.]

nam-lú-lu₇

nam-lú-lu₇ "lidstvo", "lidé"

ekv. nam-lú-lu₇-gin₇ (IV/c,2)nam-ti

nam-ti "život" (III,105)

na-an-né

na-an-né

na-an-né (II,17)

na-an-né-ke₄ (II,18)

Zkrácená podoba jména panovníka Aannepady (Jacobsen 1949:93 poznámce 145-146 a Ali 1964:104, v poznámce 5).

na-gada

na-gada "ovčák"

na-gada-bi "jejich ovčák(y)" (I,4.-12); [na "člověk", gada

"len", snad tedy "člověk nosící lněný oděv", patrně

vyjadřující jeho společenské postavení; k distribuci

rozličných pastýřských jmen srov. Steible 1991b:55, -bi

př.z. 3.sg. SP]

na-nam viz me.

ne-šě

ne-šě

ne-šě "nyňf" (III,43); [srov. Krecher 1967:57]

nin

nin "paní"

gen. é-d:ġá-tùm-du₁₀ nin-a-na "chrám Ġatumdugy, své paní"

(I,2.-3); [-an- př.z.3.sg. SA]

gen. ir₁₁-ní-tuku-nin-a-na-kam "služebník mající bázeň ke

své paní" (I,2.-11); -an- př.z.3.sg. SA, -am kopula]

erg. nin-a-né "jeho paní" (I,1.-13); [-an- př.z. 3.sg.SA]

nin-ġír-su

nin-ġír-su

gen. d:nin-ġír-su-ka "boha Ningirsua" (I,1.-10); [viz

é-ninnu-ánzu:mušen-bábbar-d:nin-ġír-su-ka]

Bůh Ningirsu, "Pán Girsu" nejvyšší bůh v městském státě Lagaši, byl synem boha Enlila, manželem bohyně Baby (nebo Bau, Babwa) a bratrem bohyně Nanše a bohyně Nisaby. [viz ġù-dé-a]

nin-líl

nin-líl

abs. d:nin-líl (II,5,10,15,20,25,30)

Sumerská bohyně Ninlil byla manželkou boha Enlila. Sídlem jejich kultu bylo město Nippur. O Enlilovi a Ninlil pojednává sumerský mýtus Enlil a Ninlil, viz edice Behrens 1978 a český překlad od B. Hrušky ve výboru Matouš 1977.

ninda

ninda "chléb"

abs. ninda-maġ-kú-kú-e "ten, kdo stále jí velký chléb"

(IV/e,1); kú-kú reduplikovaný ħamtu kmen kú "jíst", tzv.

kur-gul-gul konstrukce srov. Edzard 1972:6-8]

nir-ġál

nir-ġál

erg. d:inanna-ra nir-ġál-la-e "(Bilgameš, en Kulaby,) ten,

kteřý se spoléhá na Inannu" (III,16); [Falkenstein 1966:47

v poznámce 3: nir-ġál s kom. nebo dat. rekcí znamená

"důvěřovat, spoléhat se na". Kramer 1949 tvrdí, že

nir-ġál-la-e znamená: "ten, který vykonává hrdinské činy pro

Inannu", srov. též Wilcke 1969:132]

ní

ní "hrůza, děs, bázeň"

erg. ní-gal "velká hrůza" (III,45); [gal "velký"]

erg. ní-gal-ġu₁₀ "má velká bázeň" (III,46); [-ġu₁₀ př.z.

1.sg.]

níġ

níġ "věc"

ní-du₇ "vhodné/náležitě věci"

lok.-ter. ní-du₇-e "v náležitých věcech"(I,1.-8);

[lok.-ter. je vyžadován rekcí složeného slovesa pa é srov.

Gragg 1973:68, 85, ní-du₇, je složená nominální konstrukce,

složením ní/níġ "věc" a du₇ "vhodný, přiměřený, náležitý"

vzniká nový význam, srov. stavbu kompozit u Kienasta

1975:21, např. spojením slov ní "věc" a kú "jíst" vznikne

slovo pro "jídlo"]

nu-bánda

nu-bánda "nadřizený", [srov. CAD L 97b (laputtúm). Edzard

1962:98 interpretuje: "inspektor, úředník vysokého postavení

ve správné hierarchii nebo ve vojenské hierarchii"].

Römer 1980:95 uvádí pozoruhodný text, ve kterém vystupují vojeňští velitelé různého stupně: zatímco ugula je ve-

litelem 'pouze' 300 mužů, nu-bánda velí již 600 mužům a šagina dokonce celému vojsku 25200 vojákům. Těmito termíny vojenské terminologie vzdává Bilgameš Akkovi hold a uznává jeho nadřizené postavení, přestože ho právě přemohl a zajal v bitvě.

abs. nu-bánda-ġu₁₀ "můj kapitáne" (III,102); [-ġu₁₀ př.z.

1.sg.]

nu

nu záporka před slovesem a před jménem, také slovesný kmen

u, nu-iá-ám "den pátý nebyl" (III,48); [iá číslovka 5; ko-

pula 3.sg., doslova "den ne 5 je"]

u, nu-u-ám "den desátý nebyl" (III,48); [záporka nu-;

u číslovka 10; kopula 3.sg.]

in-nu "není" (III,70); [*i- konjugační prefix]

nun

nun "kníže"

abs. nun an-né ki-áġa "kníže (bohem) Anem milovaný"

(III,36,111); [Mesanepada konstrukce podrobněji viz

měš-an-né-pá-da]

númun

númun-bur-ra "halfa" (Stipa tenacissima) - druh dlouhé trávy, která roste v subtropické oblasti.

lok. númun-bur-ra (II,12); [Römer 1965:188-189 cituje tuto

pasáž: "Bilgameš vystavěl z(?) vytržené trávy Halfa /chrám/

Enlila"]

pa

pa "květ" (I,1.-8; II,4,9,14,19,24)

pà(-d)

pà(-d) "volat"

máš-e in-pà-dě "v kůzleti vyvolal" (II,29); [i- kon.pr.;

-n- agens 3.sg.SA]

nu-pà-da "nevolá" (IV/c,1); [-a ke konstrukci srov. Thom-

senová 1984: §§ 512-518]

pěš-gi

pěš-gi "rákosová myš"

abs. pěš-gi (IV/c,3)

pisan

pisan nebo pisaġ "bedna", "truha"

lok. pisan-ġiš:u-šub-ba-ka "v bedně formy na cihly"

(I,2.-12); [u-šub-ba "forma na cihly"; -k- gen.; viz Steible

1991b:40 a srov. Heimpel 1987:207]

pisan-sanga-unug:ki božstvo "Pisan-sanga-unug"; [Podle R.B.

Biggse bylo uctíváno v Uruku (Biggs 1973:32)]

abs. pisan-sanga-unug:ki (IV/a,8')

ra

ra "bít, udeřit, zmáčknout"; [reduplikovaná třída, srov.

Gragg 1973:54]

mu-ni-ib-ra-ra-ne "bijí ho" (III,82); [mu- kon.pr.; -ni-

lok.pr.; -b- patiens 3.sg.SP; -ne 3.pl. tr.kon.m.]

ri-e-dě

da ri "chránit"; [Katzová 1993:49 uvádí da-ri = akk.

ġatanu "chránit"]

da ri-e-dě "abychom chránili" (III,26); [-ed-e viz

Thomsenová 1984: §§ 524-525]

ru-gú

ru-gú ve složeném slovese: ġi ru-gú "odporovat, čelit"

ġi nu-mu-un-da-ru-gú-uš "nemohou mu čelit" (III,39); [nu-

záporka; -mu- konj.pr.; -n- patiens 3.sg.SA; -uš 3.pl.

tr.k.ġ.]

sa

sa

sa (III,43) viz ġé-em-mi-ġi₄.

saġ

saġ "hlava", "člověk"; [srov. CAD A, 2.díl 48-49]

abs. saġ mu-e-si a saġ mu-si viz si.

abs. saġ-lum-lum "ten, který hlavy sráží" (III,36,111);

[Römer 1980:41 v edici překládá "bujně rostlý muž". Edzard

1972:7 uvádí složená jména podobného tvoření

s reduplikovaným ħamtu kmenem pod typem kur-gul-gul "ten,

kteřý ničí země"]

saġ-ki

saġ-ki "čelo"

saġ-ki-ġuš-a-ni "jeho čelo vzbuzující běs (zarudlé běsem)

(III,72); [ġuš "červený, hrůzu nebo běs vzbuzující"; saġ-ki

a ġuš srov. Römer 1980:80; -ani př.z. 3.sg.SA]

saġ-lum-lum viz saġ.

saḫar

saḫar "prach"

kom. saḫar-ra "s prachem" (III,77,79,95,97); [ke střídání abl. kom. a dat. koncovek (-ta, -da, -ra) u slova saḫar se slovesem šar srov. Thomsenová 1984:104, exc.220, 221, 222]

sar

sar "rýt, psát"

sar-re "přičít, napsáno" (II,31); [infinitivní slovesný tvar, marú kmen a -e(d) viz asyntaktická konstrukce Thomsenová 1984: § 509]

dub-sar "písař"

sá

sá - si sá "přivést do pořádku"; [sá je psáno znakem DI]

si ba-ni-sá-sá "dal do pořádku" (I,3.-13); [ba- kon.pr.;

-ni- lok.pr.; sá-sá volná reduplikace viz dím]

si

si I

si "naplnit"; [patrně reduplikovaná třída, viz Thomsenová 1984:314] si viz sá.

saḫar-ra ba-da-an-si "prachem naplnil" (III,97); [ba- kon.pr.; -da- kom., -n- agens 3.sg.SA; si s prefixem -da- "naplnit něčím"; saḫar-ra viz saḫar]

saḫar-ra la-ba-da-an-si "nenaplnil by" (III,79); [la- alo- morf negace nu- před kon.pr.

-ba-; -da- kom.; -n- agens 3.sg.SA, saḫar-ra viz saḫar]

bí-ib-si-si "naplnil jsi" (III,104); [bí- lok.-ter.pr.;

-b- patiens 3.sg.SP; si-si reduplikovaný kmen, volná redup- likace viz dím]

si II

si "roh"; [si-ḡiš:má srov. Ferrara 1973:127]

lok. si-ḡiš:má-gur₈-ra-ka "(ozdobné) rohy lodí má-gur₈" (III,80); [-ak gen.]lok.-ter. si-ḡiš:má-gur₈-ra-ke₄ "v (ozdobných) rozích lodí má-gur₈" (III,98); [-ak

gen.]

sig₄sig₄ "cihla"abs. sig₄-bi "jeho cihlu" (I,2.-18); [-bi př.z. 3.sg.SP]**sikil**

sikil "čistý"

lok. ki-sikil-a (I,2.-18)

si_{la}₄si_{la}₄ "jehně"abs. si_{la}₄-zi "dobrá jehňata" (I,4.-2); [zi(-d) "pravý, dobrý"]**si_{la}**si_{la} "ulička"lok. si_{la}-ba "v jeho uličkách" (III,87); [-bi př.z.

3.sg.SP]

sipa

sipa "pastýř"; [psáno PA.UDU srov. distribuci názvů pro pastýře Steible 1991b:55]

abs. sipa-bi, sipa-b[í] "jejich pastýř(e)" (I,4.-3,7);

[-bi př.z. 3.sg.SP]

si(-g)

si(-g) složené sloveso saḡ si "zaopatřit"; [Wilcke 1969:152 se domnívá, že saḡ si znamená "položít prvořadě, první" jako označení základní substance sladkých pokrmů pro bohy, srov. Römer 1980:58]

saḡ mu-e-si "ty se staráš" (III,35); [mu- kon.pr.; -e- agens 2.sg.]

saḡ mu-si "zaopatřil, postaral se" (III,110); [mu- kon.pr.]

sig

sig "udeřit, třást"

ga-ám-ma-sig-ge-en-dè-en "nechť udeříme" (III,8,23,29); [ga- koh.; -enden 1.pl. tr.kon.]

mu-ni-ib-sig-sig-ge-ne "třesou jím, bijí ho" (III,82);

[mu- kon.pr.; -ni- lok.pr.; -b- patiens 3.sg.SP; -ene 3.pl. tr.kon.m.]

nam-ba-sig-ge-en-dè-en "neudeřme" (III,14); [na- modální prefix zde s vetivním významem, srov. Thomsenová 1984: § 375]

SU₆su₆ "vous"su₆-na₄-za-gin-na-ka-a-ni "jeho temně modrý vous" (III,74);[na₄-za-gin lapis lazuli (temně modrý kámen); -ak gen., tzv.

'interní' genitiv podle Kleina 1983:203 podobně srov. igi-alim-ma-ka-né a šá-éren-na-ka-ni; -ani př.z. 3.sg.SA]

suḫ

suḫ "vytáhnout"; [Grag 1973:35 uvádí význam suḫ = ba'aru

"vylovit"]

igi mu-un-suḫ-suḫ-ù-ne "oči poufí" (III,53); [mu-

kon.pr.; -n- patiens 3.sg.SA; -une alomorf 3.pl. tr.kon.m.

u kmenů obsahujících vokál -u-]

sum

sum "dát"

ma-an-sum "dal jsi mi" (III,105); [ma- dat. 1.sg.

a kon.pr. mu-; -n- agens 2.s.g.SA; sum "dát"; viz Edzard

1976:159-177]

sùḫ

sùḫ "být v nepořádku, zmaten"; [Gragg 1973:31]

ba-an-sùḫ "je zmaten, v nepořádku" (III,50); [ba-

kon.pr., -n- pron.element]

ḫé-sùḫ "necht' je zmaten, v nepořádku" (III,47,58); [ḫé-

prek. 3.sg.]

šagašaga "zajatec"; [psáno LÚxGÁNAtenú, termín šaga se slovesem du₁₁ srov. Attinger 1993: 593-597.]

šaga-a ba-ni-in-aka (III,99) viz ak.

šaga-a la-ba-ni-in-aka (III,81) viz ak.

šagina

šagina "generál"; [psáno ĠĪR-ARAD L444, k termínu blíže viz nu-bánda]

abs. šagina-érin-na-a-ḡu₁₀ "veliteli mého vojska"(III,103); [-a- gen., -ḡu₁₀ př.z. 1.sg]**šár**

šár "smíchat"; "učinit mnohočetným, rozmnožit";

šár "3600" [největší sumerská číslovka, přirovnatelná k miliónu nebo miliardě]

ba-an-da-šár-re-eš "smíchal by je" (III,95); [ba-

kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA; -eš 3.pl. tr.kon.ḫ. ve funkci

patiensu, viz Thomsenová 1984: § 281]

la-ba-an-da-šár-re-eš "nebyli by smícháni" (III,77); [la-

alomorf negace nu- před kon. pr. -ba-; -n- pron.pr. spolu

s kom. znamená "s ním"; -eš 3.pl. tr.kon.ḫ.; Thomsenová

1984:104, exc.220,221,222]

mu-ni-šár-šár, mu-ni-šár-šár "učinil je mnohočetnými",

"rozmnožil" (I,3.-17; I,4.-2,6); [mu- kon.pr.; -ni- lok.pr.;

šár-šár redupl. slov. kmen]

abs. šár-ra "mnohé" (III,76,77,94,95); [srov. Römer

1980:82]

šá(-g)

šá(-g) "srdce, nitro"

lok.-ter. šá-éren-na-ka-ni "uvnitř jeho vojska", "v nitru

jeho vojska" (III,81,99); [tzv.'interní' genitiv viz Klein

1983:203 podobně igi-alim-ma-ka-a-ni a su₆-na₄-za-gin-na-ka-

-a-ni]

abs. šá-ga-ni "jeho srdce, nitro" (III,41); [-ani př.z.

3.sg.SA]

abs. šá-ḫul-gig "nenávisť" (IV/f,1,2); [srov. Sjöberg

1975:str.194-195]

abs. šá-tuku "mající srdce", "odvážný, srdnatý" (III,54);

[tuku "mít", kompozitum typu dub-sar viz Edzard 1972:5

příklad mu-tuku "jméno mající" = slavný]

erg. šá-ge (IV/f,1)

ter. šá-šè (III,17)

še

še "obilí", původně patrně "ječmen" še (III,104)

šir-bur-la:ki

šir-bur-la:ki "(město) Lagaš"

abl. šir-bur-la:ki (I,1.-14)

gen. ama-šir-bur-la:ki (I,1.-2); énsi-šir-bur-la:ki (I,

rameno-3; I,1.-5; I,2.-8)

Th. Jacobsen 1967:100-103 zkoumal názvy některých sumerských

měst, ve své studii interpretuje na str. 102-103 šir-bur také

jako buru, s významem havran a zvažuje možnost, že se v způsobu

psaní Lagaše může odrážet havraní kult v tomto městě.

šu

šu "ruka"

šu tag ba-ni-du₁₁ (I,3.-5) viz du₁₁.

šu ba-ni-in-ba (III,112.) viz ba.

šu im-ma-ba (I,4.-11) viz ba.

šu u₄-bi-ta e-ra-an-ḡi₄ (III,113) viz ḡi₄.**šub**

šub "hodit, vrhnout, upadnout(v záhubu)"

ba-an-šub-bu-uš "nechal by je padnout" (III,94); [ba-kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA; -uš alomorf 3.pl. -eš, které u tr.kon.h. může označovat patiens, viz Thomsenová 1984: § 281]

ba-šub "zchátral" (II,6,11,16,21,26); [ba- konjugační prefix]

la-ba-an-šub-bu-uš "nenechal by je padnout" (III,76); [la-alomorf negace nu- před kon.pr.-ba-; -n- agens 3.sg.SA; -uš viz ba-an-šub-bu-uš]

nu-šub-ba (IV/c,1) "není postaven"; [nu- negace; -a ke konstrukci srov. Thomsenová 1984: §§ 512-518]

ġiš:šu-kára

ġiš:šu-kára "zbraň Šukara" (III,43); [přesný význam není dosud znám, srov. edici Römer 1980:63-64]

šul-gi

šul-gi

erg. šul-gi (II,23)

Šulgí, významný panovník 3. dynastie urské, (2094-2047 př.Kr.), je znám z četných hymnů.

šu-si

šu-si "prst"

šu-si-ša₆-ga-ni "jeho krásný prst", "jeho milostivý prst" (III,75); [ša₆(-g) "krásný; -ani př.z. 3.sg.SA]

šu₄-dul₄

šu₄-dul₄ "jho"

lok. šu₄-dul₄-la "do jha" I,3.-12); [viz komentář Steible 1991b:54]

šú

šú "pokrýt, přemoci"

ba-an-da-šú "přemohl" (III,96); [ba- kon.pr.; -n- pron.el., který je v duplikátu O před

kmenem: [...] ba!-da-an-šú; -da- kom.]

bí-ib-šú-šú "je pokrývá" (III,85); [bí- lok.-ter.pr.; -b- agens 3.sg.SP(me-lám)]

hě-eb-šú "necht' je pokrýje" (III,46); [hě- prek.3.sg.; -b- agens 3.sg.SP(ní-gal-ġu₁₀)]

la-ba-an-da-šú-a "nepřemohl by je" (III,78); [la- alomorf negace nu- před kon. pr. -ba-;

-n- viz ba-an-da-šú, v duplikátu O je zřetelné:

[...-a]n-šú-a]tag viz du₁₁.

te(-ġ)

te(-ġ) "přiblížit se k"

ní ba-an-te "strach se přiblížil" (III,37); [ba- kon.pr.; -n- agens 3.sg.SA]

mu-ni-in-te "přiblížili ho" (III,63); [mu- kon.pr.; -ni- lok.pr.; -n- patiens 3.sg.SA]

temen

temen "základ"

abs. temen-bi "jeho základy" (I,3.-3); [-bi př.z. 3.sg. SP (é-d:ġá-túm-du₁₀)]

tíl

tíl "skončit, dokončit"

nu-un-tíl "neskončil" (III,65); [záporka nu-; -n- agens 3.sg.SA]

tíl-le-da "aby dokončili" (III,5,11,20); [-ed-a finálně-futurální -ed a morf -a viz Edzard 1962: 43, 46 v poznámce 105]

tíl-tíl-le-da "aby všechny dokončili" (III,5,6,7,11,12,13, 20,21,22); [volná reduplikace viz sá; -ed-a viz výše pod tíl-le-da]

tu(-d)

tu(-d) "porodit, zrodit"

fb-tu-ud "plodí" (IV/f,2); [i- kon.pr.; -b- agens 3.sg.SP(šá-ġul-gig)]

mu-ni-tu-da-a "když tam zrodila" (I,2.-2); [mu- kon.pr.; -ni- lok.pr.; tu(-d) konzontant (d) se objevil po přistoupení morfu -a, který označuje vedlejší časovou větu, viz Steible 1991b:51, tvořenou rámcem u₄ ... finitní slovesný kmen + a + a (první - a nominalizační, druhé lokativní)]

nu-ub-tu-ud "neplodí" (IV/f,1); [nu- záporka; -b- patiens 3.sg.SP(šá-ġul-gig)]

tuku

tuku "mít"

a-ba zi-bi mu-un-tuku-e-še "kdo by z toho měl život?" (III,28); [mu- kon.pr.; -n- agens

3.sg.SA; -eše partikule přímé řeči podle Thomsenové 1984: § 548, odlišně tuto partikuli interpretuje Falkenstein 1952. Považuje ji za partikuli, která uvádí potenciální nebo ireální větu.]

tukul

tukul "zbraň, kyj"

abs. ġiš:tukul "zbraň, kyj" (III,8,14,23,29)

abs. ġiš:tukul-mě "kyj bitvy" (III,44,86)

tum-ma-al:ki

tum-ma-al:ki "Tummal"

abs. tum-ma-al:ki (II,6,11,16,21,26)

lok.-ter. tum-ma-al:ki-e (II,4,9,14,19,24)

ter. tum-ma-al:ki-šě (II,5,10,15,20,25,30)

Tummal - chrám boha Enlila a jeho manželky Ninlily.

Místo, kde se nacházel není dosud známo, je však patrně lokalizovatelné do Nippuru nebo jeho blízkého okolí (srov. Cooper 1985:105).

tur

tur "být malý"

al-tur "jsou nepočtené, malé" (III,38); [al- slovesný prefix, srov. Yoshikawa 1982:

66-71, zvláště závěr 69]

tuš

tuš "sedět"; také např. v kompozitu ki-tuš "sídlo"

tuš-tuš-ù-dě "abychom stále seděli" (III,25); [volná reduplikace viz dím, srov. gub]

túl

túl "studně"

abs. túl (III,5,11,20)

abs. túl-búru-da "hluboká studně" (III,7,13,22); [búru-da "hluboký", PSD B:201]

abs. túl-kalama "studně země(Sumeru)" (III,5,11,20);

[-a gen.]

abs. túl-ni-bàn-da-kalama, túl-ni-bàn-da-kalam-ma "studánky Sumeru" (III,12,21); [ni-bàn-da Bauer 1972:231 se domnívá, že se jedná o nádobu určité míry. Toto označení se

vyskytuje ve starosumerských textech, označuje množství mléka (ga) nebo oleje (i), srov. Edzard 1962:99 v poznámce 46.] tím a tím viz de₆.

u₄

u₄ "den"

abl. u₄-bi-ta "z onoho dne" (III,113); [viz e-ra-an-ġi₄]

abs. u₄ (III,48/2x/)

lok. u₄-bi-a "tehdy, v onom dni" (III,40)

u₈

u₈ "ovce"

lok. u₈-zi-da "dobré ovce" (I,4.-1); [zi(-d) "pravý, dobrý"; -a srov. áb.zi-da]

ud₅

ud₅ "koza"

lok. ud₅-zi-da "dobré kozy" (I,4.-5); [zi(-d) "pravý, dobrý"; -a srov. áb.zi-da]

ugula

ugula "nadřizený, dohlížitel"

abs. ugula-a-ġu₁₀ "můj nadřizený, dohlížitel" (III,102);

[blíže k vojenským titulům viz nu-bànda]

unken

unken "shromáždění"

erg. unken-ġar-ra "svolané shromáždění" (III,9,24); [viz ġuruš]

unu₆

unu₆ "svatyně"; [psáno TE.AB]

lok. unu₆-šuba-a "v čisté svatyni" (I,1.-16); [unu₆ "svatyně", šuba "čistý(kultovní)", psáno MUŠ.ZA]

unug:ki

unug:ki "Uruk"

abs. unug:ki (III,49)

lok.-ter. unug:ki město "Uruk" (III,30,107)

gen. unug:ki-ga dím-ma-bi "Uruku jeho stav" (III,50); [tzv. anticipační (představený)

gen.; -bi př.z. 3.sg. SP(vztahuje se na Uruk)]

ter. unug:ki-šě (III,2); [ter. je ještě jednou zopakován

ve slovesném řetězci

mu-un-ši-re₇-eš]

uru₄

uru₄

abs. uru₄ "založení" (IV/b,1); [Čtení znaku L56 není

v tomto kontextu jednoznačné, podle Civila 1987:20 jsou dvě možnosti: a) dům, jehož základy jsou položeny jako nebesa b)

dům, položený v brázdě jako zrnko obilí. E.I. Gordon interpretuje první dvě řádky: "dům, který jako bůh(?) má(?) rolníka(?), dům, který někdo(?) pokrýl(?) lnem(?) jako

měděný kotel", interpretuje znak L56 jako engar "rolník" (Gordon 1960:142)]

ur₅

ur₅ "mysl"

ur₅-ra-ni "jeho mysl" (III,41); [viz CAD K 12a; -ani př.z. 3.sg.SA]

ur

ur "ten, který"

ur-d:ġá-tùm-du₁₀ "ten, který náleží bohyni Ġatumdu"

ur-d:ġá-tùm-du₁₀ (I,rameno:4), (I,1.-6)

Tvoření složených jmen pomocí ur- je poměrně frekventované a zvláště produktivní v osobních jménech, např. Urnammu "Ten, který náleží bohyni Nammu". S podobným tvořením se setkáváme také v akkadštině, např. Šu-Ištar "náležící bohyni Ištar". Sumerštině odpovídá akk. šu vztažné zájmeno 3.os.sg. "ten, který". V tomto kontextu jde o přívlastek Gudey. Gudea je tím, který vyznává/náleží bohyni Ġatumdu. Viz Steible 1991b:51. d; je zkratkou pro díġir "bůh", je to determinativ označující jména božstev, srov. seznam determinativů pod dūr-ġar.

ur-d:nammu

erg. diš:ur-d:nammu-ke₄ (II,22); [-k- gen.]

erg. ur-d:nammu-ke₄ (II,23); [-k- gen.]

Panovník Urnammu, zakladatel 3. dynastie urské, vládl v letech (2112-2095 př.Kr.). K výkladu tohoto osobního jména viz ur-d:ġá-tùm-du₁₀.

ur-lugal

diš:ur-lugal (II,13)

Panovník Ur-Lugal, který vládl v Uruku je podle Tum-malské kroniky synem Bilgameše, potvrzuje to také sumerský královský seznam, který uvádí i variantu tohoto jména Ur-d:nun-gal, viz Jacobsen 1939:90.

ur-saġ "mající hlavu, hrdina"

dat.pl. ur-saġ-bé-ne-er "k jeho hrdinům" (III,52);

[-bi-/bé- př.z. 3.sg.SP (vztahuje se k Uruku); -ene-/n-morf pl.]

erg. ur-saġ-ġu₁₀-ne "moji hrdinové" (III,53); [-ġu₁₀- př.z. 1.sg.; -une/-ne alomorf pl.]

uš

uš "základ"

uš-bi "jeho základy" (I,3.-1); [-bi př.z.3.sg.SP (vztahuje se k é-d:ġá-tùm-du₁₀)]

utu

utu

igi d:utu-šé Sumerský bůh Utu (akkadský Šamaš) byl bohem slunce a spravedlnosti.

uz

uz "husa"

ekv. uz-ġin, "jako husa" (IV/b,3); [výklad k uz podává v edici Civil 1987:21]

uzu(-d)

uzu(-d) "maso"; [Falkenstein 1966:47 v poznámce 10 uvádí, že se uzu kromě této skladby nikdy nevyskytuje s hláskou -d na konci]

uzu-du-ni "jeho maso(svaly)" (III,62,83); [-uni alomorf

př.z. 3.s.g.SA vzniklý patrně progresivní asimilací, pochybnosti ke změně -ani na -uni vyjádřil Römer

úr

úr "klín"

lok. úr-ra (III,106)

ús

ús "následovat"

bí-ús "nechal vést, následovat" (I,3.-19; I,4.-13); [bí-lok.-ter.pr.]

ki-ús-sa "založená" (III,108); [Römer 1980:41 překládá:

"která se dotýká země", odlišně Edzard 1987:17: 'velká pevnost, pevnost založená v nebesích, (Bilgamešova) vznešená rezidence, kterou An založil v nebesích', předpokládá Mesanepada konstrukci]

ki-ús-sa-a-ba "když (ho) založil" (III,33);[viz

ki-ús-sa;pron.kon.viz Edzard 1972:14-20]

im-mi-ús, im-mi-ús' "nechal následovat" (I,3.-15;

(I,4.-4,8); [im-mi- z *i-bi viz Thomsenová 1984: § 338]

ù "spánek". V jiném kontextu bychom mohli považovat ù za častou spojku "a", která je patrně výpůjčkou z akkadštiny.

ù

ù (I,2.-5; IV/f,1), viz ku₄.

ùnu

ùnu "pastýř"

ùnu-bi "jejich pastýř" (I,3.-18); [Steible se domnívá, že

se toto slovo používá s významem "pastýř stáda velkého dobytka" oproti slovu sipa pro "pastýř malého dobytka", viz Steible 1991b:55]

ùri

ùri

ùri "emblém", "standarta" (I,2.-15)

zabar-dab₅

zabar-dab₅ "ten kdo drží bronz, zbrojnoš"; [Falkenstein 1966:48 v poznámce 12 odkazuje na akkadskou výpůjčku ze sumerštiny uvedenou v CAD Z, str. 5 zabardabbù "pravděpodobně původně králův zbrojnoš"]

erg. zabar-dab₅-unug:ki-ga-ke₄ "zbrojnoš Uruku" (III,65);

[-ak gen.]

lok.-ter. eġer zabar-dab-unug:ki-ga-ke₄ (III,84); [-ak

gen.]

za-e

za-e

za-e "ty" (III,35,110)

zalaġ

zalaġ "zazářit, rozjasnit se"; [psáno znakem UD]

u₄-bi-a d:bi-ga-měš en-kul-aba₄:ki-ke₄ inim-ġuruš-iri-na-šé ša-ga-ni an-ġul ur₅-ra-ni ba-an-zalaġ "tehdy Bilgameš, kněz En v Kulabě, nad slovy bojovníků svého města jeho srdce zaplesalo, nitro se mu rozjasnilo" (III,41); [ba- kon. pr.; -n-agens 3.sg.SA(Bilgameš)]

zà(-g)

zà(-g) "strana"

lok. zà-ga (III,49); [srov. Berlin 1979: 52, ř.208]

zà-mí

zà-mí "chvalořeč"; [srov. doklady se slovesem du₁₁, které uvádí Attinger 1993:755-761; Krecher 1978:117 naznačuje, že se může jednat o označení písně, která je do provázena hrou na lyru.]

abs. zà-mí (III,56)

abs. zà-mí-zu (III,115); [-zu př.z. 2.sg.]

zi

zi "život", "krk"; [srov. AHw 738]

abs. zi (III,105)

abs. zi-bi "jeho život" (III,28); [-bi př.z. 3.sg.SP]

zi(-d) "pravý, dobrý"

zi(-g)

zi(-g) "zvednout"; [reduplikovaná třída] ba-an-zi-ge-eš

"nechal by je povstat" (III,94); [ba- kon.pr.; -n-agens

3.sg.SA; -eš 3.pl. patiens viz Thomsenová 1984: § 281]

ġé-en-zi-zi-i "necht se zvedne" (III,54); [ġé- prek.

3.sg.; -n-agens 3.sg.; zi-zi marù báze slovesa zi(-g)]

la-ba-an-zi-ge-eš "nenechal by je povstat" (III,76); [la-

alomorf negace nu- před kon.pr. -ba-; -n-agens 3.sg.SA;

-eš morf 3.pl. patiens viz Thomsenová 1984: § 281]

zú-ġeštin

zú-ġeštin had, doslova "vinný zub"; [Biggs 1973:29

přepisuje jako KA-ġeštin]

abs. zú-ġeštin (IV/a,9')